

SĄD NAJWYŻSZY

Rzeczypospolitej Polskiej

Sąd Najwyższy

Biuro Studiów i Analiz

BSA II-4110-6/17

Warszawa, dnia 10 listopada 2017 r.

Sąd Najwyższy

Izba Karna

Na podstawie art. 60 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 1254 ze zm.) wnoszę o rozstrzygnięcie przez skład siedmiu sędziów Sądu Najwyższego rozbieżności w wykładni prawa, występującej w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych w zakresie dotyczącym następującego zagadnienia prawnego:

- 1. Czy na zarządzenie o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego wydane w postępowaniu toczącym się na podstawie ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (tj.: Dz.U. z 2016 r., poz. 1713 ze zm.) przysługuje zażalenie? W przypadku udzielenia odpowiedzi pozytywnej:*
- 2. Jaki sąd jest funkcjonalnie właściwy do rozpoznania zażalenia, o którym mowa w pkt 1?*

UZASADNIENIE

I. Zaistniała rozbieżność w orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych dotyczy zaskarżalności zarządzenia o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego wydanego w postępowaniu toczącym się na podstawie ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz.U. z 2016 r., poz. 1713 ze zm.; dalej: k.p.w.). Przepisy k.p.w. nie normują wprost ani problematyki orzekania o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego, ani też zaskarżalności takiego

rozstrzygnięcia. Ustalenie sposobu procedowania w powyższej kwestii wymaga zatem kompleksowej analizy regulacji postępowania wykroczeniowego.

W przypadku postępowania przed sądem pierwszej instancji problematyka orzekania w przedmiocie odmowy przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku oraz zaskarżalności rozstrzygnięć w tej materii regulowana jest dwójako. Po pierwsze, ogólna regulacja problematyki wyrokowania na rozprawie znalazła się w przepisie art. 82 § 1 k.p.w. Wskazuje on, że odpowiednie zastosowanie ma w tej materii m.in. przepis art. 422 k.p.k. Przepis ten zaś w § 3 stanowi, że prezes sądu odmawia przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku złożonego przez osobę nieuprawnioną, po terminie lub jeżeli zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 120 § 2 k.p.k., a więc gdy wnioskodawca wezwany do uzupełnienia wniosku nie dokonuje tej czynności w terminie. Na zarządzenie prezesa sądu pierwszej instancji przysługuje zażalenie. Po drugie, przepis art. 82 § 7 k.p.w. normuje szczególną sytuację, w której dochodzi do złożenia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku w przypadku, gdy przebieg rozprawy jest utrwalany za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk, a uzasadnienie wyroku zostało przedstawione wyłącznie w formie ustnej, bezpośrednio po jego ogłoszeniu. W takich okolicznościach w terminie zawitym 7 dni od daty ogłoszenia wyroku strona może złożyć pisemny wniosek o sporządzenie i doręczenie przekładu uzasadnienia wyroku przedstawionego w formie ustnej. Dla obwinionego pozbawionego wolności, który nie ma obrońcy i nie był obecny podczas ogłaszania wyroku lub przedstawiania ustnego uzasadnienia, termin ten biegnie od daty doręczenia mu wyroku. Prezes sądu odmawia przyjęcia wniosku złożonego przez osobę nieuprawnioną lub po terminie. Na zarządzenie prezesa sądu przysługuje zażalenie.

W przypadku postępowania przed sądem odwoławczym, jak zostało to już wskazane, brak jest regulacji, która wprost odnosiłaby się do zagadnienia wnioskowania o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku. Brak jest również w tej materii – analogicznego do art. 82 § 1 k.p.w. – przepisu odsyłającego do przepisów k.p.k. Należy jednak odnotować, że przepis art. 109 § 1 k.p.w. stanowi, iż w postępowaniu odwoławczym stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące postępowania przed sądem pierwszej instancji, chyba że przepisy niniejszego rozdziału stanowią inaczej.

W kontekście ewentualnej zaskarżalności rozstrzygnięcia o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku należy także wspomnieć o ogólnej regulacji k.p.w. dotyczącej właściwości sądów w postępowaniu wykroczeniowym. Sądem odwoławczym w sprawach o wykroczenia rozpoznawanych w pierwszej instancji przez sąd rejonowy jest sąd okręgowy (art. 14 § 1 pkt 1 k.p.w.). W kwestii zaskarżalności orzeczeń wydawanych przez ten sąd k.p.w. nie wypowiada się wprost. Jednakże na podstawie art. 109 § 2 k.p.w.

stosowany jest odpowiednio przepis art. 426 § 1 k.p.k., który przewiduje, że co do zasady na orzeczenia sądu odwoławczego zażalenie nie przysługuje. W niektórych sytuacjach k.p.w. przewiduje jednak uprawnienie sądu okręgowego do wydania zaskarżalnych rozstrzygnięć (np. orzeczenie sądu okręgowego o uniewinnieniu lub umorzeniu postępowania po wznowieniu postępowania – art. 547 § 3 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.p.w.). W takich okolicznościach zastosowanie znajduje przepis art. 15 § 1 k.p.w., zgodnie z którym środek odwoławczy od orzeczeń i zarządzeń wydawanych w pierwszej instancji przez sąd okręgowy rozpoznaje sąd apelacyjny. Sąd Najwyższy natomiast zgodnie z art. 15 § 2 k.p.w. rozpoznaje wyłącznie kasacje i inne sprawy przekazane mu przez ustawę.

Na tle zreferowanych powyżej unormowań prawnych w orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych sformułowane zostały dwa odmienne stanowiska w przedmiocie zaskarżalności zarządzenia o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego.

II. Zgodnie z pierwszym poglądem, wyrażonym kilkakrotnie w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. postanowienia SN: z 14 grudnia 2016 r. III KZ 80/16, LEX nr 2165585; z 7 lutego 2013 r., III KZ 92/12, LEX nr 1277772; z 30 sierpnia 2006 r., III KZ 44/06, LEX nr 196979) oraz w orzecznictwie sądów apelacyjnych (por. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 18 października 2016 r., II AKz 698/16), zarządzenie o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego jest w postępowaniu wykroczeniowym niezaskarżalne. Choć we wszystkich powyższych orzeczeniach opowiedziano się za poglądem o niemożności zaskarżenia wskazanego rozstrzygnięcia, to nie zawierają one jednak jednolitej argumentacji przemawiającej za takim stanowiskiem.

W postanowieniu Sądu Najwyższego z 30 sierpnia 2006 r. (III KZ 44/06) przyjęto, że brak uprawnienia strony do zaskarżenia zarządzenia o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego nie budzi wątpliwości. Zdaniem składu orzekającego przemawiają za tym poglądem trzy argumenty. Po pierwsze, przepis art. 107 k.p.w. nie przewiduje zażalenia na to zarządzenie. Po drugie, w przepisie art. 109 § 2 k.p.w. nie zawarto odesłania do art. 422 § 3 k.p.k. Po trzecie zaś, zarządzenie o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego jest rozstrzygnięciem sądu odwoławczego w rozumieniu art. 426 § 1 k.p.k. stosowanego odpowiednio na podstawie odesłania z art. 109 § 2 k.p.w., na które, zgodnie z tym pierwszym przepisem, zażalenie nie przysługuje.

W postanowieniu z 7 lutego 2013 r. (III KZ 92/12), odwołując się do wcześniej omówionego postanowienia z 30 sierpnia 2006 r., Sąd Najwyższy wskazał na te same trzy argumenty. Ponadto podniósł jednak, że nawet jeśli

zażalenie na odmowę przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego byłoby dopuszczalne, to Sąd Najwyższy nie byłby właściwy do jego rozpoznania. Jak stwierdził bowiem skład orzekający „skoro kasację w sprawach o wykroczenia może wnieść wyłącznie Prokurator Generalny lub Rzecznik Praw Obywatelskich i wnosi ją bezpośrednio do Sądu Najwyższego (art. 110 § 1 i 3 k.p.w.), to siłą rzeczy komentowany układ procesowy nie sposób określać mianem tzw. postępowania okołokasacyjnego. Artykuł 15 § 2 k.p.k., który ustanawia kompetencje Sądu Najwyższego w postępowaniu w sprawach o wykroczenia (...), nie miał tu zatem zastosowania”. Sąd Najwyższy wyraźnie więc wskazał, że jego właściwość do rozpoznawania zażaleń na rozstrzygnięcia sądu odwoławczego mogłaby wchodzić w grę tylko i wyłącznie w kontekście przyszłego rozpoznawania kasacji strony, co w procedurze wykroczeniowej jest wykluczone. Skład orzekający wskazał ponadto, że „silnym argumentem natury systemowej przemawiającym za przedstawionym punktem widzenia stał się wynik przesłedzenia w Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia tych sytuacji, w których sąd apelacyjny występuje w roli sądu odwoławczego”. Taką rolę sąd apelacyjny pełni wyłącznie w czterech sytuacjach związanych z: procedurą wznowieniową, postanowieniem sądu okręgowego w kwestii nieważności orzeczenia kolegium ds. wykroczeń oraz rozstrzygnięciem w sprawie o odszkodowanie za niesłuszne ukaranie. Katalog ten stanowi *numerus clausus*, co w konsekwencji oznacza, że na inne rozstrzygnięcia sądu okręgowego, jako sądu odwoławczego, zażalenie nie przysługuje.

Odmienne od wskazanych powyżej uzasadnienie stanowiska o niedopuszczalności zażalenia na zarządzenie o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego przedstawił Sąd Najwyższy w postanowieniu z 14 grudnia 2016 r. (III KZ 80/16). W odróżnieniu od omówionych powyżej judykatów, skład orzekający stwierdził, że w postępowaniu odwoławczym w sprawie o wykroczenie odpowiednie zastosowanie mają na mocy art. 109 § 1 k.p.w. przepisy dotyczące postępowania przed sądem pierwszej instancji. Te ostatnie zawierają zaś odesłanie do art. 422 k.p.k. (art. 82 § 1 zd. 2 k.p.w.). W konsekwencji odpowiednie zastosowane znajduje w postępowaniu odwoławczym przepis art. 422 § 3 k.p.k., który przewiduje m.in. możliwość wniesienia zażalenia na zarządzenie o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu drugiej instancji. Sąd Najwyższy podkreślił jednak, że zgodnie z art. 109 § 1 k.p.w. przepis ten stosowany jest „odpowiednio”. Oznacza to zatem, że sięgnięcie w postępowaniu wykroczeniowym po art. 422 k.p.k., w tym jego § 3, „następuje z uwzględnieniem specyfiki tego postępowania i przepisów je regulujących”. W związku z faktem, że stronom w sprawie o wykroczenie nie przysługuje kasacja, Sąd Najwyższy nie może być właściwy do rozpoznawania zażalenia na zarządzenie o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu

odwoławczego, gdyż nie jest to rozstrzygnięcie o charakterze okołokasacyjnym. Ponadto przepisy k.p.w. nie przewidują możliwości wniesienia zażalenia na odmowę przyjęcia omawianego wniosku w ramach tzw. instancji poziomej. W konsekwencji oznacza to, że stosowanie art. 422 § 3 k.p.k. w postępowaniu wykroczeniowym toczącym się przed sądem drugiej instancji ograniczone jest wyłącznie do zdania pierwszego tego przepisu. Nie znajdzie natomiast zastosowania zdanie drugie art. 422 § 3 k.p.k. Jak konkluduje Sąd Najwyższy, zażalenia na odmowę przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego „nie przewiduje bowiem żaden przepis Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia ani prawidłowa wykładnia przepisów związana z odpowiednim tylko stosowaniem w procedurze wykroczeniowej art. 422 § 3 k.p.k., uwzględniająca specyfikę postępowania w sprawach o wykroczenia”.

Problematyka możliwości zaskarżenia zarządzenia o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego była także przedmiotem refleksji w orzecznictwie sądów apelacyjnych. Szeroko do problemu tego odniósł się Sąd Apelacyjny w Gdańsku w postanowieniu z dnia 18 października 2016 r. (II AKz 698/16). Skład orzekający uznał, że regulujący kwestię sporządzania uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego art. 107 k.p.w. nie przewiduje możliwości wniesienia zażalenia na takie zarządzenie. Różni to zatem to unormowanie od przepisu art. 457 § 2 k.p.k., będącego odpowiednikiem art. 107 k.p.w. w procedurze karnej, który zawiera odesłanie do art. 422 § 3 k.p.k. przewidującego zaskarżalność zarządzenia o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku. Co więcej, odesłania do art. 422 § 3 k.p.k. nie zawarto także w przepisie art. 109 § 2 k.p.w. W konsekwencji wyklucza to możliwość jego zastosowania w postępowaniu wykroczeniowym. Sąd Apelacyjny w Gdańsku podkreślił ponadto, że niezasadne jest wywodzenie stosowania art. 422 § 3 k.p.k. w postępowaniu odwoławczym w sprawach o wykroczenia z kaskadowego odesłania z art. 109 § 1 k.p.w. w zw. z art. 82 § 1 zd. 2 k.p.w. Stanowisko to nie jest zasadne, ponieważ „przepis art. 109 § 1 k.p.w. przewiduje odpowiednie stosowanie w postępowaniu odwoławczym przepisów dotyczących postępowania przed sądem I instancji, tylko pod warunkiem że przepisy działu X k.p.w. nie stanowią inaczej. Z całokształtu regulacji zawartej w art. 107 k.p.w. i art. 109 § 2 k.p.w. wynika, że ustawodawca całościowo unormował kwestię sporządzania uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego i nie przewidział odesłania do art. 457 k.p.k., z którego wynika również zaskarżalność zarządzenia o odmowie przyjęcia wniosku o uzasadnienie. Jednocześnie w postępowaniu wykroczeniowym zastosowanie ma art. 426 § 1 k.p.k. przewidujący zasadę dwuinstancyjności postępowania, z którego wynika, że od orzeczeń sądu odwoławczego nie przysługuje środek odwoławczy, chyba że ustawa stanowi inaczej. Regułę tę należy odnieść również do zarządzeń

wydawanych w toku postępowania odwoławczego. Należy zatem przyjąć, że zaskarżalność zarządzenia o odmowie przyjęcia wniosku o uzasadnienie wyroku sądu odwoławczego powinna wynikać wyraźnie z przepisów Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia. W razie zaś wątpliwości należy je rozstrzygnąć na rzecz respektowania reguły, jaką jest niedopuszczalność zaskarżania orzeczeń i zarządzeń wydawanych w toku postępowania odwoławczego". Zdaniem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku powyższy pogląd jest zasadny także z perspektywy wykładni celowościowej. Biorąc bowiem pod uwagę, że w sprawach o wykroczenia kasacja stron jest niedopuszczalna, wniesienie wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego nie stanowi warunku możliwości późniejszego wniesienia kasacji, a zatem wydanie zarządzenia o odmowie przyjęcia takiego wniosku nie zamyka stronie szansy na skorzystanie z tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia. Ewentualne zwrócenie się do sądu odwoławczego o doręczenie wyroku z uzasadnieniem może zatem służyć wyłącznie celom informacyjnym, co nie przemawia za zaskarżalnością odmowy uwzględnienia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem. Na zakończenie rozważań Sąd Apelacyjny w Gdańsku wskazał, odwołując się do judykatu Sądu Najwyższego z 7 lutego 2013 r. (III KZ 92/12), że również racje systemowe stoją na przeszkodzie uznaniu, iż zażalenie na zarządzenie o odmowie przyjęcia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem mogłoby być rozpoznawane przez sąd apelacyjny jako instancję odwoławczą.

Podsumowując należy stwierdzić, że niezaskarżalność zarządzenia o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego motywowana jest w orzecznictwie zasadniczo dwojako. W pierwszym przypadku przyjmuje się, że już całościowa analiza treści art. 107 i 109 § 2 k.p.w. i jej zestawienie z analogicznymi unormowaniami k.p.k. wyklucza taką możliwość. Jedynie jako argument potwierdzający zasadność tego założenia wskazuje się, że przemawiają za nim racje celowościowe, związane z faktem, iż wniosek o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego nie stanowi etapu warunkującego możliwość wniesienia kasacji przez stronę, gdyż ta ostatnia w sprawach o wykroczenia jest niedopuszczalna, a także racje systemowe, które wskazują, że nie tylko Sąd Najwyższy, ale także sąd apelacyjny, co wynika z unormowań k.p.w., nie mógłby być właściwy do rozpoznania zażalenia na zarządzenie o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego. Druga argumentacja zakłada, że z treści przepisów k.p.w. regulujących postępowanie odwoławcze za pomocą kaskadowego odesłania do art. 422 § 3 k.p.k. wynika możliwość stosowania tego przepisu w sprawach o wykroczenia. Przepis ten jest jednak stosowany odpowiednio, co w związku z brakiem możliwości wnoszenia w sprawach o wykroczenia kasacji przez strony oznacza, że przewidziane w art. 422 § 3 k.p.k. zażalenie na zarządzenie o

odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego w sprawie o wykroczenie jest niedopuszczalne.

III. Drugi z poglądów wyrażonych w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów apelacyjnych zakłada, że zażalenie na zarządzenie o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego jest dopuszczalne.

W postanowieniu z 23 sierpnia 2017 r. (III KZ 38/17) Sąd Najwyższy opowiadając się za dopuszczalnością wniesienia zażalenia na rozstrzygnięcie o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego wskazał, że wynika to z interpretacji treści art. 109 § 1 k.p.w., który odsyła do art. 82 § 1 k.p.w., a ten ostatni do art. 422 § 3 k.p.k. Skład orzekający zaznaczył zarazem wyraźnie, że nie podziela odmiennego zapatrywania wyrażonego w postanowieniach z 30 sierpnia 2006 r. (III KZ 44/06) oraz z 14 grudnia 2016 r. (III KZ 80/16) omówionych w pkt II. Stanowisko to w konsekwencji wymagało wskazania sądu właściwego do rozpoznania zażalenia. Zdaniem składu orzekającego nie jest takim sądem Sąd Najwyższy. W k.p.w. brak jest bowiem przepisu, który, zgodnie z określoną ogólnie właściwością funkcjonalną Sądu Najwyższego w art. 15 § 2 k.p.w., powierzałby najwyższej instancji sądowej orzekanie w przedmiocie zażalenia na rozstrzygnięcie o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego. Ponadto rozstrzygnięcie to nie ma charakteru okołokasacyjnego, co dodatkowo uzasadnia sformułowaną powyżej konkluzję. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia nie zawiera jednak żadnego innego unormowania, które określałoby właściwość sądu do rozpoznania zażalenia na zarządzenie prezesa sądu odwoławczego. Sąd Najwyższy uznał to za lukę prawną, którą należy wypełnić przez analogię z przepisu art. 14 § 1 pkt 2 k.p.w. Oznacza to, że właściwy funkcjonalnie do rozpoznania omawianego zażalenia jest sąd odwoławczy w innym równorzędnym składzie. Jak podkreślił skład orzekający, w omawianej konfiguracji procesowej nie wchodzi w grę zastosowanie przepisu art. 14 § 1 pkt 1 k.p.w., gdyż zarządzenie prezesa sądu odwoławczego nie zamyka drogi do wydania wyroku. W kontekście omawianego rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego na uwagę zasługuje także okoliczność, że choć stronie w postępowaniu wykroczeniowym nie przysługuje kasacja, to nie zmienia to faktu, iż może ona być zainteresowana otrzymaniem uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego, aby ewentualnie zwrócić się do podmiotów kwalifikowanych mogących wnieść kasację, o skorzystanie z tej możliwości.

Identyczny do omówionego powyżej pogląd został wyrażony w postanowieniu Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 25 lutego 2016 r. (II AKz 54/16), w którym stwierdzono, że „Sąd Apelacyjny nie jest właściwy do rozpoznania zażalenia na zarządzenie sędziego sądu okręgowego odmawiające przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie uzasadnienia wyroku tego sądu wydanego w

postępowaniu odwoławczym. Stosuje się tu odpowiednio przepis art. 14 § 1 ust. 2 k.p.s.w., który przewiduje instancję poziomą do rozpoznawania zażaleń na postanowienia i zarządzenia, niezamykające drogi do wydania wyroku. Wprawdzie przepis ten wprost dotyczy właściwości funkcjonalnej sądu rejonowego, jednak w tym układzie ma on zastosowanie do sądu okręgowego, który ma wyłączną kompetencję do orzekania w przedmiocie wniosku strony skierowanego w trybie art. 107 § 2 k.p.w. o przywrócenie terminu”.

Na marginesie poglądu wyrażonego w przytoczonych powyżej orzeczeniach warto także odnotować stanowisko zajęte przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z 4 kwietnia 2013 r. (II KZ 9/13), w którym uznał on, że Sąd Najwyższy nie ma kompetencji do rozpoznawania w sprawach o wykroczenia zażalenia na odmowę przywrócenia terminu zawitego na złożenie wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku, a właściwy funkcjonalnie w tej sprawie jest sąd odwoławczy orzekający w ramach instancji poziomej. Choć przytoczone postanowienie dotyczy innej problematyki niż zaskarżalność zarządzenia o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego, to jednak orzeczenie to ma znaczenie, gdyż dotyczy dopuszczalności środka odwoławczego na zarządzenie, którego zaskarżalność, ze względu na charakter podejmowanej decyzji procesowej, powinna być traktowana analogicznie, jak w odniesieniu do odmowy przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego.

IV. Problematyka orzekania o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego w sprawie wykroczeniowej oraz zaskarżalności rozstrzygnięcia w tej kwestii nie była dotychczas przedmiotem szerszego zainteresowania doktryny. W komentarzach do k.p.w. prezentowane jest stanowisko o niedopuszczalności zażalenia na zarządzenie o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego (tak: W. Kotowski, *Komentarz do art. 107 k.p.w.*, t. 4 [w:] W. Kotowski, B. Kurzępa, *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz*, Legalis 2016; P. Gensikowski, *Komentarz do art. 107 k.p.w.*, t. 3 [w:] P. Gensikowski, *Postępowanie w sprawach o wykroczenia. Komentarz*, Legalis 2016; K. Dąbkiewicz, *Komentarz do art. 107 k.p.w.*, t. 9 [w:] K. Dąbkiewicz, *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz*, WKP 2017). Autorzy powyższych publikacji w ramach uzasadnienia odwołują się jedynie do judykatów Sądu Najwyższego, w których został wyrażony pogląd o niezaskarżalności wskazanego zarządzenia. Poza opracowaniami komentarzowymi, do omawianego zagadnienia odnosi się D. Świecki. Autor ten wskazuje, że co prawda w postępowaniu wykroczeniowym toczącym się przed sądem odwoławczym ma zastosowanie w związku z odesłaniem z art. 109 § 1 k.p.w. w zw. z art. 82 § 1 k.p.w. przepis art. 422 § 3 k.p.k., ale nie odnosi się to do jego części przewidującej zaskarżalność zarządzenia prezesa sądu odwoławczego o odmowie przyjęcia

wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku. Wynika to z faktu, iż jest to zarządzenie prezesa sądu odwoławczego, którego rozstrzygnięcia są, jako wydane w postępowaniu drugo instancyjnym, niezaskarżalne (D. Świecki, *Metodyka pracy sędziego w sprawach o wykroczenia*, WKP 2012).

V. Sformułowane w orzecznictwie oraz w doktrynie poglądy dotyczące zaskarżalności zarządzenia o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego wydanego w postępowaniu wykroczeniowym skłaniają do sformułowania kilku uwag ogólnych.

Przed wszystkim należy odnotować, że stanowisko o niezaskarżalności zarządzenia o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego ma charakter dominujący. Co jednak warte podkreślenia argumentowane jest ono na dwa wzajemnie wykluczające się sposoby.

Z jednej strony jako czynniki przesądzające sprawę niemożności wniesienia zażalenia na zarządzenie o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego wskazuje się treść art. 107 k.p.w., która, w przeciwieństwie do art. 457 § 2 k.p.k. będącego jego odpowiednikiem w procedurze karnej, nie przewiduje zaskarżalności zarządzenia prezesa sądu odwoławczego oraz na brak odesłania do art. 422 § 3 k.p.k. w art. 109 § 2 k.p.w. Należy bowiem pamiętać, że zgodnie ze stosowanym odpowiednio art. 426 § 1 k.p.k. (art. 109 § 2 k.p.w.) zarządzenie prezesa sądu odwoławczego jako wydane w drugiej instancji, w związku z brakiem jakiegokolwiek regulacji szczególnej, jest niezaskarżalne. Na zasadność powyższego poglądu nie wpływa zarazem treść art. 109 § 1 k.p.w., który nakazuje odpowiednie stosowanie unormowań obowiązujących w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji w postępowaniu odwoławczym, gdyż przepis ten pozwala na to wyłącznie, gdy przepisy działu o postępowaniu odwoławczym nie stanowią inaczej. Tymczasem problematyka rozstrzygania w przedmiocie odmowy przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego jest kompleksowo regulowana w przepisach o postępowaniu odwoławczym, co uniemożliwia sięgnięcie po odpowiednie stosowanie przepisów regulujących postępowanie pierwszoinstancyjne. Przy powyższej optyce inne argumenty, odnoszące się np. do specyfiki postępowania wykroczeniowego, w którym niedopuszczalne jest wniesienie kasacji przez stronę, mają wyłącznie drugoplanowe znaczenie.

Z drugiej strony stanowisko o niezaskarżalności zarządzenia o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego uzasadniane jest nie tym, że w postępowaniu odwoławczym nie ma odpowiedniego zastosowania art. 422 § 3 k.p.k., ten bowiem znajduje zastosowanie na mocy odesłań z art. 109 § 1 k.p.w. w zw. z art. 82 § 1 k.p.w., ale tym, że ze względu na specyfikę postępowania wykroczeniowego, w którym

skuteczne wniesienie wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego nie jest warunkiem późniejszego złożenia kasacji, końcowa część art. 422 § 3 k.p.k. stanowiąca o zaskarżalności wydanego przez prezesa sądu odwoławczego zarządzenia nie ma zastosowania. W tym zatem przypadku mamy do czynienia z wykładnią ścieśniającą, w ramach której względy systemowe i celowościowe powodują, że odpowiednie stosowanie art. 422 § 3 k.p.k. w sprawach o wykroczenia, oznacza stosowanie wprost tylko tej jego części, która nie dotyczy możliwości odwołania się od zarządzenia o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego.

Stanowisko o możliwości zaskarżenia zarządzenia o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego oparte jest na założeniu o odpowiednim stosowaniu także w postępowaniu drugoinstancyjnym przepisu art. 422 § 3 k.p.k. w całości. Opiera się ono zasadniczo na literalnej wykładni art. 109 § 1 k.p.w. w zw. z art. 82 § 1 k.p.w. w zw. z art. 422 § 3 k.p.k. W kontekście argumentów celowościowych natomiast akcentuje się, że choć w sprawie o wykroczenie wnioskowanie o doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego nie stanowi warunku wniesienia kasacji, to jednak strona może mieć interes w tym, aby uzyskać uzasadnienie wyroku sądu odwoławczego, chociażby z tego względu, aby zwrócić się o wywiedzenie nadzwyczajnego środka zaskarżenia przez jeden z podmiotów uprawnionych z art. 110 § 1 k.p.w.

Przyjęcie, że stronie przysługuje zażalenie na rozstrzygnięcie prezesa sądu odwoławczego, aktualizuje jednak pytanie o właściwość sądu do jego rozpoznania. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia nie zawiera żadnego unormowania, które rozstrzygałoby to zagadnienie. Metodą wypełnienia tej luki jest zatem zastosowane *per analogia* przepisu art. 14 § 1 ust. 2 k.p.s.w., który przewiduje instancję poziomą do rozpoznawania zażaleń na postanowienia i zarządzenia, niezamykające drogi do wydania wyroku. W powyższym kontekście warto jednak zauważyć, że brak unormowania określającego wprost właściwość funkcjonalną sądu do rozpoznania zażalenia na zarządzenie o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego może być uznane za argument przemawiający przeciwko dopuszczalności wniesienia środka odwoławczego od tego rozstrzygnięcia. Może to bowiem świadczyć o niezasadności szerokiego rozumienia zakresu odesłania z art. 109 § 1 k.p.w., jako generującego sytuację, w której uprawnienie do orzekania w przedmiocie środka odwoławczego nie jest w żaden sposób uregulowane ustawowo.

Podsumowując, należy stwierdzić, że rozstrzygnięcie przedstawionego Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego ogniskuje się wokół dwóch zasadniczych zagadnień: oceny kompleksowości regulacji problematyki

uzasadniania orzeczeń sądu odwoławczego zawartej w art. 107 k.p.w. oraz sposobu rozumienia odesłań z art. 109 § 1 i 2 k.p.w. W przypadku zaś uznania, że na zarządzenie w przedmiocie odmowy przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego przysługuje zażalenie, ustalenia wymaga podstawa normatywna do określenia właściwości sądu je rozpoznającego.

VI. Omówione w pkt II i III orzecznictwo Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych wyraźnie wskazuje, że występuje daleko idąca rozbieżność w wykładni przepisów k.p.w. i k.p.k. dotyczących zaskarżalności zarządzenia o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego wydanego w postępowaniu wykroczeniowym. Sam jednak fakt zaistnienia takiej rozbieżności nie musi uzasadniać sięgnięcia po mechanizm przewidziany w art. 60 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym. W niniejszej sprawie jest to jednak uzasadnione trzema okolicznościami związanymi z jej specyfiką.

Po pierwsze, należy podkreślić, że rozbieżność, która wystąpiła, nie ma charakteru incydentalnego. Zaistniała ona zarówno w orzecznictwie Sądu Najwyższego, jak i sądów apelacyjnych, co biorąc pod uwagę autorytet wydawanych przez te organy orzeczeń może skutkować upowszechnieniem się odmiennego podejścia do badanego problemu na poziomie sądów powszechnych rozpoznających w drugiej instancji sprawy o wykroczenia. Nie można powyższego problemu bagatelizować, gdyż biorąc pod uwagę liczbę spraw rozpoznawanych w postępowaniu wykroczeniowym zagrożenie niejednołitością orzecznictwa jest znaczne.

Po drugie, za sięgnięciem po procedurę abstrakcyjnego pytania prawnego przemawia natura przepisów, które podlegają wykładni. Chodzi bowiem o interpretację przepisów odsyłających, które już ze względu na swój charakter rodzą kontrowersje. W analizowanej sprawie dochodzi zaś do szczególnej zawłości konstrukcyjnej, gdyż analizy wymaga nie odesłanie o charakterze pojedynczym, ale kaskadowym (art. 109 § 1 k.p.w. w zw. z art. 82 § 1 k.p.w. w zw. z art. 422 § 3 k.p.k.). W konsekwencji zagadnienie prawne ma charakter skomplikowany, o czym zresztą świadczą dobitnie nie tylko zaistniałe rozbieżności orzecznicze, ale także to, że w zapadłych już rozstrzygnięciach brak było zgodności w sposobie uzasadniania tożsamyh stanowisk.

Po trzecie, należy podkreślić, że problematyka zaskarżalności rozstrzygnięcia o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego oraz właściwości funkcjonalnej sądu do rozpoznania środka odwoławczego należy do kontrowersyjnych nie tylko w kontekście postępowania wykroczeniowego, ale także postępowania karnego. Kwestia ta była już bowiem przedmiotem uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2013 r., I KZP 26/12, co samo

w sobie, obok treści uzasadniania uchwały, wskazuje na złożoną materię omawianego zagadnienia procesowego.

Nie budzi wątpliwości, że w omawianej sprawie spełnione są wszystkie przesłanki do wystąpienia do Sądu Najwyższego o rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego. Przepis art. 60 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym do wystąpienia z abstrakcyjnym pytaniem prawnym wymaga spełnienia trzech warunków:

- 1) musi zaistnieć rozbieżność,
- 2) rozbieżność musi dotyczyć wykładni prawa,
- 3) rozbieżność musi zaistnieć w orzecznictwie sądów powszechnych, sądów wojskowych lub Sądu Najwyższego.

O istnieniu rozbieżności wyraźnie świadczy zestawienie treści postanowień Sądu Najwyższego oraz sądów apelacyjnych przytoczonych w pkt II i III. Zidentyfikowana rozbieżność dotyczy wykładni prawa, gdyż we wspomnianych postanowieniach wyraźnie odmiennie zinterpretowano treść art. 107 i 109 k.p.w. Do rozbieżności doszło też zarówno w orzecznictwie Sądu Najwyższego, jak i sądów apelacyjnych.

Podsumowując, podniesione argumenty jednoznacznie świadczą o praktycznej doniosłości omawianego zagadnienia prawnego i spełnieniu wymogów określonych w art. 60 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym. W tym stanie rzeczy w pełni uzasadnione jest wystąpienie do Sądu Najwyższego o rozstrzygnięcie przedstawionego zagadnienia prawnego. Wyjaśnienie zaistniałych wątpliwości jawi się, przez wzgląd na dążenie do jednolitości orzecznictwa sądowego, jako celowe i wpłynie pozytywnie na funkcjonowanie praktyki wymiaru sprawiedliwości.

Prof. dr hab. Małgorzata Gersdorf